

Inhoud

Proloog: Naar Ierland met een viool 9

- 1 Een open deur
- 1 Van Cork naar Skibbereen: Overall is muziek 15
- 2 Van Skibbereen naar Kenmare: Starting from scratch 24
- 3 De lessen van Gill: Alles is ritme 31
- 4 Crowley's Bar: De eerste sessie 45
- 5 Het schiereiland Beara: Krassen in een steen 56
- 6 De McGillycuddy Reeks: Ritme van een landschap 68

- 11 De stilte van de wereld voor Bach
- 7 Van Kenmare naar Portmagee: Dans je de polka? 85
- 8 Van Portmagee naar Killorglin: De monniken van Skellig 98
- 9 Van Killorglin naar Dingle: Iieeuw, iiieuw 117
- 10 Van Dingle naar Listowel: Spelen voor de dolfijn 136
- 11 Van Listowel naar Milltown Malbay: Kom op, Joe, zing! 154
- 12 Van Milltown naar Doolin: Feeën en elfen 172
- 13 Van Doolin naar Galway: Het oude liedje 186

- 111 Sliabh Luachra
- 14 Intermezzo, Londen: De nalatenschap van de liefde 201
- 15 Van Galway naar Ennis: De Wijze Vrouwen van Oost-Clare. Of: Enter Patty Valentine 205

- 16 Van Ennis naar Killarney: In het land van
Padraig O'Keeffe 218
- 17 Van Killarney naar het kruispunt: Terug naar C 239

Tot slot nog dit: 'Blackbird' 251

Dank je wel! 253

Proloog: Naar Ierland met een viool

Mevrouw zou dus een rondreis door Ierland gaan maken met een viool. ‘Wat een leuk idee,’ zei iedereen. ‘Wat ga je precies doen?’

‘Ik ga eerst muzieklessen nemen,’ vertelde ik. ‘En daarna ga ik rondreizen. In kleine dorpjes de pubs in, op zoek naar ouwe mannen die nog van die vergeten melodietjes kennen die ik dan kan leren.’

Mijn vioolleraar Moshé zat achter de piano te hikken van de lach. ‘Dat van die oude mannen is wel een strikt muzikale interesse, neem ik aan?’

‘Ga op het dak zitten,’ zei ik. ‘Met je Bach!’ Ik pikte een dropje uit de snoeppot en liet hem een nummer horen van Tommy Peoples, een van de grootste traditionele *fiddlers* van dit moment.

‘Als je die Ierse muziek wilt leren spelen,’ was me verteld, ‘moet je er vooral veel naar luisteren. In elk geval naar de heilige drie-eenheid Kevin Burke, Martin Hayes en Tommy Peoples. En de laatste is God.’

Moshé keek alsof hij het hemelse aspect er nog niet helemaal aan afhoorde. Om eerlijk te zijn, ik hoorde zelf ook nog niet zo goed het verschil tussen deze en andere tunes – maar dat leek me juist een voordeel. Als je alles al begrijpt, hoef je niet meer op reis. Toch?

‘Wonderlijk dat hij dit in Es groot speelt. Dat zou je eigenlijk niet verwachten,’ zei Moshé.

‘Kom op, het is een andere muzikale traditie,’ zei ik. ‘Dat

gaat helemaal niet om in welke toonsoort je zit. Vind je het geen vrolijk wijsje dan?’

‘O, jawel hoor!’

Enfin. Het was duidelijk dat ik de man die mij wekelijks met bourreetjes en menuetjes om de oren sloeg, niet op stel en sprong kon bekeren tot *jigs* en *reels*. Hij had gewoon meer met Bach.

Klassieke muziek en volksmuziek zijn fundamenteel verschillend, maar op dat moment had ik nog geen idee van waar het verschil in zat. Dat ik Ierse muziek wilde spelen in een pub was vooral omdat het me gewoon wel leuk leek. Nee, dat klopt niet. Het was meer dan dat. Het was een oude droom.

Ik herinner me een reis die ik door Ierland maakte toen ik achttien was: ik deed daar wat vrijwilligerswerk, en 's avonds, als het schilderwerk en het tuinieren was gedaan, gingen we naar een pub waar muziek werd gemaakt. Ik weet nog dat ik een gitaar in mijn handen geduwd kreeg, zodat ik met de drie akkoorden die ik kende mee kon spelen. Hoe ik in een hoekje zat, naar de muziek luisterde die zo anders was dan wat ik kende – zo uitbundig en energiek, zo speels en zo zangerig – en dat ik dacht: O, als ik nou eens écht mee kon spelen... en: Wat een leuke violist!

Het was het begin van de jaren tachtig. De folkmuziek had in de jaren zeventig een revival beleefd. De Bothy Band, The Chieftains, Planxty, The Dubliners – ik had er misschien geen platen van, maar ik moet ze gehoord hebben, op de radio en op festivals. En er was één ding duidelijk: Ierse muziek, daar werd je blij van. Dat maakte iets los.

Enmaal thuis haalde ik Ierse bladmuziek voor altviool in huis om mezelf een paar melodieën te leren, maar dat werd een teleurstelling. Ik kon met mijn paar jaar altvioolles de noten vrij vlot spelen, dat was het punt niet, en de ene melodie die ik uit mijn hoofd leerde, kende ik jaren later nog steeds. Maar wat ik speelde klonk saai en lomp, het kwam niet in de buurt

van de sfeer die ik me herinnerde van de pub in Stranford. Dat was de eerste poging.

De tweede poging deed ik bijna twintig jaar later, tijdens een zomervakantie in Ierland, waar ik tussen het wandelen en zeehonden kijken door een paar fiddle-lessen had genomen in Kenmare. Op vrijdagmiddag belde mijn lerares me op en zei: ‘Je weet het, hè, vanavond is er een sessie in Casey’s!’

Gill had me met eindeloos geduld een paar jigs en reels geleerd en het meespelen in de pub zou het sluitstuk zijn van de lessen en datgene waarvoor ik eigenlijk al die moeite had gedaan. Samen muziek maken, meegevoerd worden op de melodie, deel uitmaken van het feest.

Maar ik durfde niet. Ik vond het eng om door de stromende regen naar Kenmare te rijden, links en in het donker, ik was te laf om in mijn eentje een kroeg binnen te stappen en ik dacht de tunes toch niet goed genoeg te kennen om fatsoenlijk mee te kunnen spelen met de muzikanten in Casey’s.

‘Je komt toch wel?’ drong Gill aan toen het aan mijn kant van de lijn stil bleef.

‘Natuurlijk,’ zei ik. Vervolgens dronk ik snel twee glazen wijn, en kon toen – wat jammer nou! – niet meer autorijden.

’s Avonds, terwijl de regen tegen de ruiten sloeg, liep ik rusteloos door het vakantiehuis dat we die zomer huurden, een paar kilometer buiten Kenmare. Een huis met hoogpolige beige tapijten, porseleinen prullen in de vensterbank (de complete serie ‘vrouwen van Hendrik VIII’, met parasolletjes), en een koffietafelboek over Ierse landhuizen. De kinderen waren naar bed, de televisie stond aan. Ik speelde mijn deuntjes in de voorkamer met uitzicht over de Baai van Kenmare en kon mezelf wel voor mijn kop slaan dat ik niet naar Casey’s was gegaan.

Wat voor zin had het, als ik deze muziek alleen maar speelde in de serre van het huis op de heuvel, voor die ene verregende haas in de tuin, en niet in haar natuurlijke omgeving – de pub, met de *craic*, de gezelligheid? Gemakzucht was het, en ik haat-

te het dat ik er zo gemakkelijk aan had toegegeven. Kon ik het erbij laten zitten?

Nee. Klagen over je eigen gebrek aan ruggengraat moet je niet meer doen, als je de veertig al voorbij bent. Boek dan een ticket, regel een huurauto. Kom een keer terug, neem er de tijd voor, en doe het dan góéd. Een week later stuurde ik Gill vanuit Nederland een mailtje, of ik begin oktober terug kon komen.

‘Of course, darling!’

Ik zou bij haar weer vanaf het nulpunt beginnen. Ik zou meer leren over de verschillen tussen een viool en een fiddle, en tussen klassieke en traditionele muziek. Ik zou Ierland benaderen vanuit het oogpunt van de muziek. Ik zou een antwoord gaan zoeken op de eenvoudige vraag ‘Wat maakt Ierse muziek nu eigenlijk zo bijzonder?’ En om daar achter te komen zou ik gaan meespelen in de kroeg. Echt, hoor. Ik ging het dóén.

‘Neem je dan je alt mee?’ vroeg Moshé nog.

‘Nee, zei ik, ‘die traditionele muziek is lastiger op een altviool. Dus ik heb een viool gehuurd. Met stalen snaren.’

Dat laatste was te veel voor mijn arme leraar. Hoofdschuddend begon hij een toonladder voor me te kopiëren en toen ik vroeg of ik nog een dropje mocht, zei hij mistroostig: ‘Nou, éígenlijk niet.’

1 Van Cork naar Skibbereen: Overal is muziek

Goed, daar stond ik dan, op de parkeerplaats bij de luchthaven van Cork, meegesurfd op de golven van mijn eigen ondernemingslust, met mijn gehuurde Nissan Micra om me heen als een veilig coconnetje in een oceaan van besluiteloosheid. Het was begin oktober en alles was grijs. De hemel was grijs, de plassen regenwater waren grijs, zelfs mijn auto was grijs en ik had geen idee waar ik heen ging. En ze reden hier ook nog links.

De viool had ik op de valreep gehuurd. Het was een donkerbruin gevalletje hoogglans, het lelijke eendje tussen de oranjebruine violen met gevlamde achterbladen. Maar toen ik er zachtjes op begon te spelen, klonk het als de rotsen en de zee. Plotseling zag ik mezelf al helemaal staan met die viool, op zo'n klip in Ierland, de haren wapperend in de wind – niet dat mijn haar wappert, maar het ging om het idee.

Misschien kwam dat inderdaad wel door die stalen snaren. De viool had een scherpere klank. Ik vond het niet eens echt mooier dan gewone snaren, maar het klónk in elk geval alvast een beetje Iers. Daarna koos ik voor een vioolstok van carbonfiber, een lichte stok die danste over de snaren als een papegaaiduiker op de vlucht voor een boot. Het hele zaakje ging in een kist met een glimmende blauwe voering, en met een klittenbandje om de hals van de viool, zodat hij niet te veel zou stuiteren tijdens het vervoer. Het paste allemaal precies in de kofferbak.

Om het moment van vertrek nog even uit te stellen, probeerde ik alle knopjes uit (de radio deed het) en staarde een tijdje

naar de kaart. Kenmare lag honderd kilometer naar het westen, als je even doorreed was je er in anderhalf uur, maar ik werd er pas de volgende dag verwacht.

Ik liet Cork links liggen en besloot kleine wegen te volgen, eerst naar de kust en dan naar het westen. Bij de eerste de beste stad, Kinsale, stapte ik uit, haalde bij de Spar een paar broodjes en een stuk voorverpakte kaas en ging lunchen op een bankje, genietend van het feit dat ik vrij was.

Vrij! Over deze reis hoefde ik niet te schrijven. Ik had namelijk slechts een zeer vaag idee van wat ik zou gaan doen en wilde dat graag zo houden. Dat betekende dat ik geen reisgidsen bij me had, geen interviews had geregeld en onbekommerd met mijn neus in de zon op een bankje kon zitten terwijl er een groep toeristen langskwam, in het kielzog van een gids, en stiekem kon meeluisteren naar de uitleg over de Slag bij Kinsale en de Flight of the Earls in 1607. ‘De Spaanse troepen, die versterking zouden komen bieden, waren op de verkeerde plek aan land gegaan...’ Een man in de groep probeerde beleefd niet te geeuwen.

Ach, als ik hier voor mijn werk zat, had ik alles willen weten over de Slag bij Kinsale en de Flight of the Earls in 1607. De vlucht van de Ierse edelen vanuit Rathmullen, vertel me meer! De Spaans-Engelse oorlog, ik lust er wel pap van. Wie waren de graven die op de vlucht sloegen? Hugh O’Neill en Red Hugh O’Donnell? Waar eindigden ze? Rome?!? Wat betekende dat allemaal voor de verdere geschiedenis van Ierland?

Nu kon ik gewoon denken: Jongens, het is vierhonderd jaar geleden, hoe belangrijk kan het zijn? Ik kon zorgeloos door Kinsale wandelen, een rommelwinkeltje binnenstappen en vragen: ‘Heb je misschien ook een bril zónder nep-diamanten op de poten?’

Die hadden ze overigens niet. Zodoende reed ik verder, Kinsale uit, over B-wegen naar het westen, en bekeek het landschap door de warmbruine glazen van een bril waarmee ik volgens mijn achteruitkijkspiegel nog het meeste leek op iemand

die stiekem best een Gooise vrouw zou willen zijn. Maar dan in een Nissan Micra.

Terwijl ik over de smalle wegen naar het westen reed, mijn neus achterna, de rustige weggetjes zoekend, dacht ik na over het Ierland waarin ik terechtgekomen was. Het Ierland dat jarenlang een economische groei doormaakte die zijn weerga binnen Europa niet kende.

Dat begon ongeveer in 1994, ergens tussen de eerste single van de jongensband Boyzone en het eerste Riverdance-optreden, in de pauze van het Songfestival, en ging gelijk op met de successen van de Boyzone-zangers en Michael Flatley. De bloei was ongekend. De Ierse economie was het lelijke eendje van Europa, dat nu uitgroeide tot een prachtige zwaan. Ruim tien jaar later was Dublin het callcenter van Europa. Onze computers kwamen uit Limerick, de Viagra uit de Pfizerfabrieken in Cork en Riverdance maakte een show die ‘De Keltische tijger’ heette: één stampende bonk zelfvertrouwen. Het arme Ierland, rafelrandje van Europa, en kijk nou eens: als je voor een dubbelte geboren bent, dan word je toch een kwartje.

President Bertie Ahern mocht tot in Mexico komen vertellen hoe hij dat kunstje had geflikt. ‘Een zeepbel op de huizenmarkt!’ had hij jolig moeten roepen. ‘Gesjoemel met vergunningen! Steekpenningen!’ maar hij hield het op een paar briljante belastingmaatregelen waardoor bedrijven zich graag in Ierland vestigden.

Vlak voor mijn komst was die hele zeepbel uiteengespat. Daar zag je op straat nog niet zoveel van, maar op de radio ging het gesprek over kleine auto’s, wat een nieuw onderwerp moest zijn, want ik was op de prachtige Ierse landwegen de enige in een kleine auto. Het wemelde in Ierland van de Range Rovers, vooral in mijn achteruitkijkspiegel, en de radiopresentator, die vast James heette, kon zich niet voorstellen dat hij zijn wagen ooit zou inruilen voor, pak hem beet, de nieuwe Nissan Micra. ‘Wie in een Nissan Micra rijdt, weet niets van

auto's en wil er ook niks van weten!' zei hij. 'Als ik een Nissan Micra op de weg zie, word ik metéén zenuwachtig! Paddy, zeg jij ook 's wat.'

Ik schoot de berm in. De bestuurder van de Range Rover achter me wuifde en gaf extra gas.

'Nou ja, mensen voelen zich vaak op hun gemak in een Micra omdat hun oma of hun moeder er ook een had...' zei Paddy goedmoedig.

Het was aardig dat hij het over 'mensen' had, terwijl het wel duidelijk was dat de gemiddelde mán nooit van zijn leven achter het stuur van een Micra zou kruipen.

'Het lijkt ook wel alsof ze nóóit in hun achteruitkijkspiegel kijken!' ging James verder.

Achter me begon de volgende Range Rover met zijn alarmlichten te knipperen en ik riep 'Ik gá al' terwijl ik een zijweggetje in schoot. 'Het valt ook allemaal niet mee, ja! In een Nissan Micra!'

Het zijweggetje was zo smal dat ik begon te twijfelen of ik niet per ongeluk op een fietspad verzeild was geraakt. Aan het eind liep het pad dood. Er was plek om te parkeren en er stond een bordje: 'Drombeg Stone Circle'.

'Een driewieler midden op de weg,' verklaarde de presentator nog. 'Dat vind ik echt stuk-ken minder eng dan een Nissan Micra!'

Ik stapte uit. Er was bij de steencirkel maar één andere toerist, een Amerikaan ('Hi, there!') met een camera op een statief. Toen ik een stukje voorbij de steencirkel liep om uit zijn beeld te blijven kwam ik bij een *fulacht fiadh*, een kookplaats. Het was in al zijn prehistorische eenvoud een prachtig systeem: je vulde de holte met water uit een stroompje en gooide er vervolgens hete stenen in om het water te verwarmen. Alleen bij de kookplaats-theorie had ik mijn twijfels. Volgens mij namen die vroegste bewoners van Ierland af en toe gewoon lekker een warm bad.

Ierland is bezaaid met steencirkels. De mensen die ze bouw-

den moeten muziek gehad hebben. Slaapliedjes voor de kinderen. Liedjes rond het kampvuur. Spirituele muziek. Maar daar is allemaal niets van bewaard gebleven. Die stenen stonden er nog, in hun cirkel, maar waar waren de noten? Hadden ze begrip van een toonladder, die na acht noten weer terugkomt op de noot waarmee hij begon, maar dan een octaaf hoger?

Mijn schoenen werden nat. Ik ging op mijn hurken zitten en legde mijn hand op de grond. Er stroomde water over mijn vingers. Het was het waterstroompje dat ooit de fulacht fiadh vulde, en dat al die eeuwen zachtjes door was blijven stromen, alsof er niets aan de hand was.

‘Excuse me!’ riep de man met de camera vriendelijk. ‘Do you mind?’

‘Sorry!’ riep ik. ‘Ik ga al!’

De Micra mocht dan een ouwewijvenauto zijn, het grote voordeel was dat je er onbekommerd in kon rijden. Ik kon lukraak allerlei hobbelige landweggetjes in rijden, verdwalen en uiteindelijk ergens uitkomen bij een hek waar ik niet kon keren, zodat ik mijn Micraatje in z'n achteruit over allerlei heuveltjes en door bochten moest sturen, waarbij de auto heel hard ging piepen over de obstakels in de berm. En daarbij kon ik ook nog zachtjes kermen, of roepen: ‘Néé, néé! Ik wil naar huis!’ zonder dat iemand ervan opkeek. Het hoorde gewoon bij de auto. ‘Sorry mensen!’ riep ik tegen de Range Rovers. ‘Ik ben een Nissan Micra!’ Tegen de tijd dat ik in Skibbereen arriveerde, scheurde ik rond alsof ik nooit anders had gedaan. En keurig links, niks aan de hand.

Het West Cork Hotel in Skibbereen lag iets uit het centrum en deed met zijn balkonnetjes denken aan een raderboot. Ik gooide mijn koffer op de kamer en ging naar buiten, op zoek naar iets leuks om mee te maken. Ik werd op mijn wenken bediend: bij een oversteekplaats verderop stond een man met een rollator, die zo enthousiast zwaaide dat ik even dacht dat hij daar op me had staan wachten, maar toch kende ik hem niet.

‘Jij bent niet van hier?’ vroeg hij.

‘Nee, uit Nederland.’ En hij antwoordde in het Nederlands: ‘Ik ook! Ik kom ook uit Nederland!’

Ik hielp hem naar de overkant en daarna doken we meteen de kroeg in, want hij was na die grote oversteek wel toe aan een biertje, en ik ook.

Het was net Ramses Shaffy, hij kende iedereen en iedereen kende hem. Hij begon aan mij uit te leggen: ‘Dat was de verpleegster. Ziekenhuis.’ En tegen de verpleegster, wijzend naar mij: ‘Zij komt uit mijn land!’ Hij was schrijver, maar de woorden deden niet meer wat hij zei. Het kwam door een ongeluk, vertelde hij. Iets met een keuken en inbrekers en daarna: niet doodgaan! Hij was sterk. Er kwam hulp. Ziekenhuis.

Uit de scherven taal probeerde ik een leven te reconstrueren. Hij woonde al heel lang in Skibbereen. Hij was naar Ierland gekomen vanwege de eenzaamheid, maar nu wás hij eenzaam en was het weer niet goed, want zo gaat dat. Er was iets met een kind waar hij spijt van had, er was iets met een vrouw waar hij spijt van had. Zelfs zijn naam was lastig te achterhalen, want hij hield niet van zijn voornaam. Dus was hij ‘e.’

Hij zei dat hij dingen fout had gedaan, en moest daarvan huilen. ‘Kijk mij nou,’ zei hij, ‘maar ik kan het niet helpen.’

‘Het geeft niet,’ zei ik. ‘Ik snap het wel.’

Spijt is nooit leuk, al ben ik daar een tikje ambivalent in, want ik heb zelf zo’n vader. Maar daar kon e. natuurlijk niets aan doen.

Als je ons had zien zitten, met een biertje aan een tafel in een pub in Skibbereen, dan had je gedacht: daar voeren twee mensen een goed gesprek. En dat was ook zo: het soort gesprek waarbij ieder z’n eigen taal blijft spreken en het niet uitmaakt wat je zegt, omdat de bedoeling toch wel overkomt. Hier zitten we dan, aangespoeld en wel, en blij met het gezelschap.

Op een gegeven moment stond e. op en riep uit dat hij sterk was. ‘Sterk!’

‘Dat zie ik toch,’ zei ik. ‘Blijf toch lekker zitten,’ en toen

moest hij weer huilen. ‘Kom op,’ zei ik. ‘Zo erg is het niet.’ Hij schoot in de lach, en we proostten.

Toen hij naar huis wilde, liep ik met hem mee. Zijn huis was een verzameling zelfstandig naamwoorden zonder grammatica. Een strijkplank. Een bed. Een hockeystick. Een theepot. Maar het bed had een strijkplank kunnen zijn. De strijkplank een theepot. Op een laag tafeltje stonden foto’s, waaronder een van een man op een zeilschip, een man met een pet en een baard en een lach, het soort man dat zonder verlies van decorum in een Nissan Micra kan rijden, omdat je weet dat hij ook zo naar Amerika zeilt, desnoods met wind tegen en een omweg via IJsland.

‘Ik!’ zei hij. ‘Zie je! Op een boot.’

‘Sterk,’ zei ik.

‘Sterk!’ In de deuropening zwaaide hij me uit. ‘Terugkomen!’ zei hij. ‘Doen hoor. Leuk.’

‘Ik ben een dwaalgast,’ zei ik. ‘Maar áls ik nog eens in de buurt ben...’

Lachend hief hij een vuist in de lucht: ‘Skibbereen!’

Ik had hem moeten vragen over muziek, dacht ik, toen ik weer op straat stond. Waarom had ik dat niet gedaan? Wat zou de soundtrack van zijn leven zijn geweest? ‘Zing vecht huil bid lach werk en bewonder’? Misschien had er niet naar gevraagd omdat ik zo hard geprobeerd had de stukgeslagen netten van zijn taal weer aan elkaar te knopen en zo de harde feiten op te vissen uit zijn leven. De liedjes, daar denk je pas later aan.

Intussen is er overal muziek als je erop gaat letten. In de pub waar we wat hadden gedronken was muziek, maar daar was het me ontgaan. In de bar van het hotel, waar ik een lamscurry bestelde, kon ik er niet meer omheen: er was een doopfeest aan de gang, compleet met lange slierten hossende mensen, waar af en toe het laatste lid van losliet om aan mijn tafeltje te stranden – een oude boer die ik niet kon verstaan, zijn zoon die vertelde waar zijn kamer was en vervolgens veelzeggend naar de trap

wenkte. Terwijl ik er reuze decent bij zat: ik was neergestreken in een hoekje, mijn laptop opengeklapt op tafel, en volgde via Skype de ontknoping van een talentenjacht, samen met mijn dochter. Op mijn scherm zag ik de huiskamer met wat onduidelijke beelden op televisie. Af en toe verscheen mijn kind in beeld. ‘Let je op, mamma?’

Aan de bar evalueerden een Canadees en een Brit met een somber gezicht hun aandelenportefeuille. De vrouw van de Canadees zat zich te vervelen. ‘Als je geïnteresseerd bent in muziek,’ zei ze toen ik naast haar op mijn wijn stond te wachten, ‘moet je naar Newfoundland. Daar wordt echt nog veel traditionele muziek gemaakt.’

Na het eten ging ik op zoek naar een kroeg met live muziek. Niet om méé te spelen, maar om eerst eens te luisteren. Buiten was het fris. Ik liep de straat uit, half in de verwachting dat ik daar de oude schrijver weer zou zien, leunend op zijn rollator, zwaaiend. Bij de Corner Pub stond ik even te dralen in de deuropening, en probeerde mezelf een houding te geven door te kijken alsof ik zocht naar iemand die ik kende, totdat er een bar-kruk vrijkwam.

In een hoek links zaten de muzikanten, drie vrouwen en drie mannen, er waren drie violen, twee concertina’s en een houten dwarsfluit. Het viel me op hoe verschillend de violisten hun stok vasthielden. De vingers boven op de stok, zodat het strijken iets weg had van een lichtvoetige dans, of eromheen in een stevige greep. De hand schuin tegen de stok gekanteld, of juist recht.

Er zit geen volumeverschil in Ierse traditionele muziek, viel me na een tijdje op. Geen ‘zacht beginnen en dan de derde keer heel hard’. Het is allemaal één geluidsterkte. Dat moet ook wel, anders kom je in een pub niet boven het geroezemoes uit. Er was een jonge vrouw bij die de helft van de tijd haar ogen dicht had, ook als ze niet speelde.

Ik probeerde structuur te ontdekken in de tunes, maar dat viel nog niet mee. Een Iers wijsje bestaat uit twee delen die alle-

bei herhaald worden, en dan het geheel nog een keer. Daar kun je een tijdje mee doorgaan en vervolgens ga je door met een andere tune. Maar hoewel ik dat wist, kon ik de overgang tussen twee verschillende deuntjes soms nauwelijks horen. Sterker nog, na een tijdje leek het alsof er maar één deun was. De muziek werd één grote notenbrij waar ik kop noch staart in kon ontdekken – het was intrigerend, een beetje het gevoel dat je krijgt als je een tijd naar een exotisch radiostation hebt geluisterd in een taal die je niet kent, maar het werd wel vermoeiend. Ik zat daar toch ruim drie kwartier, op die barkruk onder de vlaggetjes, en aan het eind kon ik me niet één tune herinneren.

Misschien was het beter geweest méér te drinken en minder intensief te luisteren. Misschien hoorde je het beter als je ernaast luistert, zoals je een ster scherper ziet als je er net naast kijkt. Ik zou het Gill vragen.

Ik leegde mijn glas en liep tussen de mensen door naar de deur. In het voorbijgaan hoorde ik iemand opmerken: ‘Je moet die muziek spelen om ernaar te kunnen luisteren.’

‘Je hoeft het niet zelf te spelen,’ zei een ander, ‘maar je moet er wel iets van weten om het te kunnen waarderen.’